

POSTANOWIENIE

2 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 2 kwietnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa P.L. i B.P.-L.
przeciwko Syndykowi masy upadłości Banku spółki akcyjnej w upadłości
w W.
o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Syndyka masy upadłości Banku spółki akcyjnej w
upadłości w W.
od wyroku częściowego Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 7 marca 2024 r., I ACa 2574/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Syndyka masy upadłości Banku Spółki Akcyjnej w upadłości z siedzibą w W. na rzecz P.L. i B.P.-L. kwoty po 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia Syndykowi masy upadłości Banku Spółce Akcyjnej w upadłości z siedzibą w W. do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z 2 września 2022 r. zasądził od pozwanego Banku Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów P.L. i B.P.–L. kwotę 365 759,32 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 21 lipca 2020 r. do dnia zapłaty (pkt I), ustalił, że między powodami a pozwanym nie istnieje stosunek zobowiązaniowy wynikający z umowy kredytu hipotecznego indeksowanego CHF z dnia 23 czerwca 2008 r. (pkt II) oraz orzekł o kosztach procesu (pkt III).

Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 7 marca 2024 r. oddalił apelację w części dotyczącej rozstrzygnięcia zawartego w punkcie drugim zaskarżonego wyroku w przedmiocie żądania ustalenia nieistnienia stosunku prawnego (pkt 2).

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od punktu 2 tego wyroku. Skarżący na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że:

1. w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) – „czy postępowanie sądowe z powództwa kredytobiorcy o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu waloryzowanego (indeksowanego albo denominowanego) do waluty obcej, wytoczone przeciwko upadłemu bankowi (kredytodawcy), jest sprawą „o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości” w rozumieniu art. 145 ust. 1 ustawy z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1520 ze zm.) i tym samym podlega zawieszeniu na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 lub art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 144 ust. 1 i w zw. z art. 145 ust. 1 pr. up. do czasu rozpoznania zgłoszenia wierzytelności na liście wierzytelności lub, odpowiednio, odmowy uwzględnienia wierzytelności na liście i wyczerpania trybu określonego ustawą?;
2. istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj.: art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 144 ust. 1 i w zw. z art. 145 ust. 1 pr. up. oraz art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 144 ust. 1 w zw. z art. 145 ust. 1 pr. up.

Powodowie w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest kwalifikowanym środkiem prawnym, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a leżącymi w interesie powszechnym. Rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno służyć ochronie obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania oraz zapewniać jednolitość orzecznictwa sądowego w takich sprawach, w których możliwe jest dokonanie zasadniczej wykładni przepisu prawa, mającej walor generalny i abstrakcyjny.

W przepisach kodeksu postępowania cywilnego skarga kasacyjna została ukształtowana jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś do merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga, by przedstawione w niej zagadnienie prawne było istotne, co wyraża się w jego znaczeniu dla rozwoju prawa lub precedensowym charakterze. Chodzi więc o zagadnienie prawne, które będzie miało znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia konkretnej skargi kasacyjnej, lecz

także dla praktyki sądowej w ogólności. Dla wykazania takiej jego kwalifikacji skarżący powinien określić treść i zakres zagadnienia prawnego oraz przytoczyć wyczerpujące argumenty prawne, prowadzące do rozbieżnych ocen i wątpliwości związanych z rozumieniem, czy stosowaniem przepisów prawa, których zagadnienie dotyczy i wskazać, czy były one już przedmiotem wypowiedzi judykatury. Istotnym zagadnieniem prawnym - w rozumieniu tego unormowania - jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03; z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07; z 26 września 2005 r., II PK 98/05; z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18).

Natomiast powołanie się na przesłankę przedsądu, przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach, wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu.

W dacie orzekania o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania w sprawie nie zachodzą przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Zagadnienie prawne wywiedzione przez skarżącego zostało już wyjaśnione w uchwale Sądu Najwyższego z 19 września 2024 r., III CZP 5/24. Zgodnie z powołaną uchwałą, postępowanie sądowe z powództwa kredytobiorcy będącego konsumentem o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu, prowadzone przeciwko bankowi, co do którego w toku postępowania ogłoszono upadłość, nie jest sprawą „o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy

upadłości” w rozumieniu art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, a tym samym może być podjęte z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję syndyka. W uzasadnieniu powołanej uchwały wskazano, iż niewskazanie w art. 145 ust. 1 pr. up. wprost spraw o ustalenie nie powinno skłaniać do rozszerzającego rozumienia pojęcia „postępowania sądowego [...] o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości”, w celu objęcia tą kategorią spraw również żądań z art. 189 k.p.c. Postępowanie upadłościowe, którego istotnym elementem jest sporządzenie listy wierzytelności zaspokajanych z masy upadłości, zasadniczo nie stwarza zainteresowanym możliwości dochodzenia roszczenia procesowego o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. Na rzecz wniosku, że sprawy te pozostają poza zakresem zastosowania art. 145 ust. 1 pr. up., wobec czego prowadzone w nich postępowania powinny być podejmowane z chwilą ustalenia osoby syndyka, przemawia więc także ten argument, że w przeciwnym razie zagrożeniu ulegałoby prawo stron do sądu. Podmioty poszukujące ochrony prawnej w sprawach o ustalenie, nie miałyby bowiem możliwości uzyskania tej ochrony – co najmniej do czasu wyczerpania trybu zgłoszenia wierzytelności, pozostającej w takim związku z żądaniem z art. 189 k.p.c., że ustalenie istnienia lub nieistnienia określonego prawa lub stosunku prawnego mogłoby przekładać się na ocenę podstaw umieszczenia danej, zgłoszonej wierzytelności na liście.

To właśnie korelacja art. 145 ust. 1 pr. up. z ustaleniem listy wierzytelności, wyrażająca istotę i funkcję przywołanego przepisu, stanowi o fundamentalnej różnicy między sprawami o ustalenie i sprawami o zasądzenie. W razie wystąpienia z żądaniem zasądzenia, przyczyną tamowania rozpoznania sprawy w postępowaniu prowadzonym na zasadach ogólnych, jest możliwość dochodzenia ochrony prawnej w procedurze związanej z ustaleniem listy wierzytelności. Zbieżne rozwiązanie nie zostało przewidziane dla żądania ustalenia prawa lub stosunku prawnego, które nie ma swego odpowiednika w toku sporządzania listy wierzytelności. W konsekwencji sprawa z art. 189 k.p.c. może toczyć się na zasadach ogólnych, tyle że z udziałem syndyka, a nie samego upadłego. Cel art. 145 ust. 1 pr. up., jakim jest załamowanie biegu postępowań sądowych, które mogą stać się zbędne wskutek umieszczenia wierzytelności na liście, nie jest bowiem

aktualny w odniesieniu do spraw o ustalenie (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 19 września 2024 r., III CZP 5/24).

Wskazać należy, że Sąd Apelacyjny trafnie, na podst. art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. zawiesił postępowanie w sprawie i podjął je z udziałem syndyka masy upadłości pozwanego banku. Uregulowany w art. 174 § 1 pkt 4 i art. 180 § 1 pkt 5 lit. b k.p.c. model działania sądu stanowi konsekwencję wynikającą z art. 75 ust. 1 pr. up. zasady, że z dniem ogłoszenia upadłości upadły traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania z mienia wchodzącego do masy upadłości i rozporządzania nim; w miejsce upadłego wchodzi syndyk. Zawieszenie postępowania i podjęcie go z udziałem syndyka służy właściwemu odzwierciedleniu tego faktu w procesie dotyczącym masy upadłości. Odmiennej funkcję pełni natomiast art. 145 ust. 1 pr. up., normujący (wyłącznie w odniesieniu do wierzytelności, które podlegają zgłoszeniu do masy upadłości) sekwencyjną zależność między tokiem postępowania sądowego oraz upadłościowego, jako specyficznego postępowania rozpoznawczo-wykonawczego. Przepis ten jest ściśle skorelowany z uregulowanym w Prawie upadłościowym trybem ustalania roszczeń wierzycieli upadłego w ramach sporządzania listy wierzytelności. Postępowanie upadłościowe, jako tak zwana egzekucja generalna, ma na celu sprawne i możliwie skuteczne zaspokojenie wszystkich wierzycieli podmiotu, którego upadłość ogłoszono. W tym celu sporządzana jest lista wierzytelności, która służy do ustalenia grona wierzycieli w modelu działań uproszczonym i przyspieszonym względem ogólnego postępowania cywilnego rozpoznawczego. Dochodzenie wierzytelności, o których mowa w art. 145 ust. 1 pr. up., na zasadach ogólnych jest wówczas wyłączone, a postępowania sądowe zainicjowane wcześniej i zawieszone z powodu ogłoszenia upadłości strony nie mogą zostać podjęte do czasu wyczerpania trybu określonego w Prawie upadłościowym (szerzej zob. uchwałę SN z 9 grudnia 2021 r., III CZP 96/20).

Skoro powództwo wytoczone w niniejszej sprawie przez kredytobiorców przeciwko bankowi, wobec którego toczy się upadłość, nie jest sprawą o wierzytelność podlegającą zgłoszeniu do masy upadłości w myśl art. 145 ust. 1 pr. up., to należało zastosować zasadę z art. 180 § 1 pkt 4 lit. b k.p.c. i podjąć postępowanie z udziałem syndyka, z chwilą ustalenia jego osoby.

Podsumowując, w dacie orzekania o przyjęciu niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie występują już zagadnienia prawne ani nie istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa, wskazanych w skardze. Sąd Najwyższy nie stwierdził też kwalifikowanego naruszenia prawa, uzasadniającego ze względów publicznoprawnych przyjęcie skargi do rozpoznania.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

(P.H.)

[a.ł]